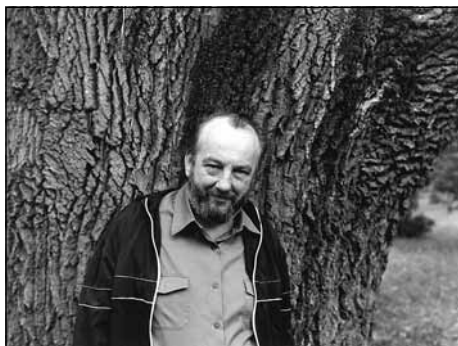

Kolozsvári Papp László „utolsó története”*

Az itt olvasható regényrészlet Kolozsvári Papp László utolsó művének, *A diák utolsó története* című írásnak egy fejezete. A regény egyike a Kolozsvár-elbeszélésekkel kezdődő sorozatnak, amelyek a *Holló úr* és a *Kleotéra története* című kötetben jelentek meg. Noha itt is az egykori Kolozsvár elevenedik meg, de már nem a fenti novellafüzérben szereplő kedélyes asztaltársaság hol hátborzongató, fantasztikumba hajló, hol nosztalgikus meséiben és emlékezéseiben, hanem egy fiatal fiú

szemével nézve, akinek sérülékeny lelkében és ígéretes, aztán kisikló sorsában összefonódnak az első, hol plátói, hol elrettentő-visszataszító szerelmi tapasztalatok a szürke és kíméletlen ötvenes évek mindennapjaival. Épp ezért a mű hangvételét sem a mesélő, hanem inkább az elveszett életet, tehetséget, lehetőséget számon kérő hangnem határozza meg. Ugyanakkor ez a mű is beleilleszkedik egy tervezett – és befejezetlenül maradt – koncepcióba, amely a fenti novellaciklushoz hasonlóan, egy túlvilági asztaltársaság történeteit, méghozzá *utolsó történeteit* beszelné el (a sorozatból az itt közöltön kívül csak egy, a *Vénasszony utolsó története* készült el). Ezzel tulajdonképp illeszkedik abba a mágikus-realistának nevezhető látásmódba, ami Kolozsvári Papp László utolsó éveiben született műveit jellemezte. A regény utolsó sorai mindkét értelmezés felől olvashatók, akár a kor, a történelem által kisiklatott, felőrölt életek summázataként, akár a mindennapit a fantasztikumban feloldó elbeszélés-keretként:

„– És velem mi lett? – törli meg végre a csöndet a Hajóorvos. – Ezzel a különös fiúval... Mi lett?

– Meghalt? – kérdi a Vénasszony.

– Nem halt meg. Elenyészett.”

Az itt olvasható fejezet eddig még nem jelent meg nyomtatásban, de a regényből már közölt részleteket a Kortárs folyóirat. Az egész mű várhatóan a Kortárs Kiadónál fog megjelenni.

Papp Ágnes Klára

* Hetvenéves lenne idén az író. Ebből az alkalomból közöljük kiadatlan regényének egy fejezetét s a kolozsvári pályatárs, Lászlóffy Csaba emlékező gondolatait. (A szerk.)

Januárban temetésre vitték az iskolát. A két Polacsek fiú halt meg, Tibor nem ismerte őket, de a név olyan átható volt, mint egy acetonos üveg. Agyba hasított. Szánkózni mentek a Brétfűbe, találtak egy háborús bombát. A bomba felrobbant, s megölte őket.

Az osztályfőnök tompán, ünnepélyesen jelentette be a temetést, és Tibor hirtelen megértette a halált. A két Polacsek tán három-négy évvel járt alatta, s lám, halott mind a kettő. Úgy érezte, hogy a halál valahogy kihagyta őt, hiszen ő túlélte azt a kort, amiben lám, meg lehet halni. Ő is sokat kirándult szüleivel a Brétfűbe, béreltek egy kis gyümölcsöst, s a halál, lám, elment mellette. Miért hagyta ki őt a halál? És Polacsekék mostantól fogva tényleg nem fognak élni?

Olyan marcangoló rettegés kerítette hatalmába, hogy lecsúszott az ülőkééről s bebújt a pad alá. Senki sem törődött vele, az óra véget ért, már csak az indulásra vártak. Indulásra a temetőbe. Tibor a pad öntöttvas oldalának likacsain át kilátott az ablakon, a Fröhlich-kert gesztenyéinek csupasz gallyai úgy mozogtak a szélben, mintha keresnének valakit. A halál mozog így, de ő most biztonságban van, előtte hárman is ülnek, mögötte ketten, mellette is ketten, szemből a vaspad védi! Milyen jó búvóhely! Miért nem húzta meg már eddig is magát a pad alatt?

Az osztály szedelőzködni kezdett. Endi odaszólt neki: „Gyere már, te marha!”, de ő azt mondta: „Nem megyek!”, s Endi némán, kis gyanakvással otthagya, mint ahogyan újabban mindent egyből ráhagyott, akárha félné tőle valamiért.

A teremben csend lett, az a boldog, tanítás utáni csend, amiért gyakran bent maradtak, s otthon azt mondták, hogy olyan rosszak vol-

tak, hogy bezárták az egész osztályt. Ebben a meghitt hangulatban még a halál is eloldalgott. Tibor azonban érezte, hogy ott van a közelben. Nem játszhatta egyedül szokott játékaikat, hogy például kiáll valaki a katedrára, behunyja a szemét, a többiek pedig elbújnak a padok alá, s a játékosnak ki kell találnia, hányadik pad alatt van valaki. Csalni is lehetett, ha a szólított gyorsan és nesztelenül átcsúszott egyik padból a másikba. Térképet sem kérhetett ki a tanáriból, amivel azt játszották, hogy mondtak egy nevet, ami rajta volt a térképen, s azt a másiknak meg kellett találnia. Tibor azzal nyert mindig, hogy olyan nevet választott, melynek betűi átíveltek az egész térképen. Senki sem találta meg például azt, hogy Kelet-Poroszország! Régi, világháborút látott térképek voltak, egy majdnem háborús iskolában, ahol a halál ott kuporgott a szemetesládában vagy a gesztenye ingadozó tar gallyaiban.

Kibújt a pad alól, s behunyt szemmel élte meg a halálát. Most is mesztelenül, fél lábán lógott a drótkötélen, feje, tagjai szerteszét, mint valami selymes pojáca, és a bomba felrobbant, szétszakadt teste, feje még látott egy pár pillanatot, tudta, hogy leszakadt a törzséről, s hogy oda vissza már sohasem kerülhet, s a röpülő fejet ettől iszonyú, minden képzeletet felülmúló rémület hatotta át. Egy pillanat, és mindennek vége! A semmi lesz, amiben már nem tudni semmit. Tibort a borzalom kilódította a padból, felüzte a katedrára, krétát adott a kezébe, s csak akkor kezdett el lassan oldódni, amikor rajzolni kezdett. Kertet, házat, udvaron lombosodó fát, kutyát is szeretett volna, de azt nem tudott. Ekkor eszébe jutott, hogy nincs biztonságosabb, mint egy vonat. Mozdonyt rajzolt, füstölgő kéményt, s

a kazánra a gőzsípot. A vágányok a házacska előtt vezettek, s mivel több ágra bomlottak, a házról kiderült, hogy bakterház.

Vajon nem lehetne úgy intézni az életet, hogy egy bakterházban teljék le? Jöjjön néha egy-egy vonat, zengve, csattogva, s hagyja ott maga után a némaságot és a békét.

Tibornak ettől végre meg kellett volna nyugodnia, s nem félnie a fászládában vagy a falra rajszögezett jelszó: ÉLJEN A PÁRT! piros betűiben megbúvó halált. De nem ez történt. Tibor még mindig elementáris félelmet érzett, s ez újra meg újra rá fog törni hátralévő életében, és eszébe jutott a jegyszédő. Sohasem feledkezett meg róla teljesen, de zavarta az Etelka iránti rajongó szerelmét a jegyszédő vastagon hullámozó hátsó húsa. Fölrémlettek azok a rúzsos csikkek, amelyeket azok az ajkak érintettek, s ettől valahogy alakot öltött a jegyszédő ajka is, amit Tibor sohasem nézett meg, legalábbis nem tudta volna felidézni. Tibor tehát nem feledkezett meg a jegyszédőről, de hirtelen, Polacsekék temetésének édeskés melegében a távolodó jegyszédőből egy olyan jegyszédőnévé alakult át, akit meg lehetne nézni. Amiképpen volt egy Etelka is, akit Tibor minden nap meg akart nézni. Úgy képzelte, hogy majd megbúvik a Bolyai utca és a Szentegyház utca sarkán, Etelkának a Király utcai leánygimnáziumból kell érkeznie, s az útja minden délben – vagy kora reggel?, miért ne! – arra visz. De sohasem leste meg Etelkát, jobb volt neki úgy, hogy Etelka van valahol, s ahol van – épp mivel nem tudhatja róla, hogy mit csinál –, azt csinál, amit ő akar.

A jegyszédő azonban immár teljesen kitöltötte vastag hullámozásával. Még a halál is meghátrált előle.

Tibor azért óvatosan felemelte a fászláda tetejét, mielőtt kiment az osztályból.

A halál nem a fászládában volt.

Egy hét múlva Tibor elismerte, hogy a jegyszédő szórén-szálán eltűnt. Nem kereste minden szabad percében, de sohasem feledkezett meg róla. Ott volt benne hátul, mint nagy, rugalmas súly, mint kifeszített hálón rugódzó fehér golyóbis.

Először az Egyetem mozihoz ment el, este pedig az Izabella utcai kapu és a Kismester utcai templomkert előtt strázsált. Az Urániában megnézte a *Szibériai balladát*, s fura vágy támadt fel benne a végtelen vonatkozások iránt. Viszont émelygett a szakadatlan, boldog énekszótól. A dalolás, mint valami ragacsos szenny, sehogyan sem akart kiolvadni a fejéből. Hazafelé menet rákenődött a Wesselényi Miklós utcára, a Mátyás szoborra, a kaszinóra a Deák Ferenc utcában.

A jegyszédő eltűnt.

A *jegyszédő nyomában*, mint Zene Grej írta volna, megnézte újra a *Fehér Agyart* a Vörös Csillagban, és nem attól félt, amikor a farkassá változott kutyát a gazdái kutyaviadlra tanítják be, s a buldog állkapcsa rámerevedik a torkára, hanem akkor járta át igaz félelem, amikor Fehér Agyart elragadja az ár, s már csak kétségbeesetten meredező fekete fej a vad áradatban. A Munkás moziban egy partizánfilmet látott, s egész este gyűrögette magában azt a nedveskés gyönyört, ami attól támadt fel benne, hogy a gonoszok legyűrik Natasát az ágyra, s ott nem tudni, mit művelnek vele, csak a nyögdecselése hallatszik, s Natasa anyjának a hősiek arca, aki a lánya kétségbeesett kinszenvedései dacára sem árulja el, hogy hol vannak a partizánok.

De a jegyszédő a Munkás mozi-
ban sem volt.

A Capitolba Ottó is vele ment. A szovjet csodakapus egyetlen gólt sem engedett be a hálójába, amikor az angolok ellen játszottak. És elcsábítani sem engedte magát a gonosz angol tréner és a gonosz középcsatár által. Aztán amikor a gonosz középcsatár megrúgta, ő tovább védte a szovjet kaput, s a szovjet válogatott legyőzte az angolokat Londonban.

– Alma! – mondta Ottó, de Tibor nem tudta ilyen könnyen feloldani magában azt az ellentmondást: ha a magyarok épp akkor verték meg az angolokat 6:3-ra, s az angolok már épp kilencven éve nem kaptak ki, akkor hogyan verheték meg őket a szovjet csodakapus és a bokáig érő, lengő szárú fehér nadrágban vágató szovjet fiúk. A gonosz angol középcsatárban már a feszes rövidnadrág is maga volt a csúszó-mászó alattomoság.

Talán már le is mondott Tibor a jegyszédő megtalálásáról, amikor Fülöp és barátai, akik újabban azal büntették a szép kémiatanárnőt, hogy fel kellett emelnie a szoknyáját, ha elment előttük, elvitték a Royalba, ahol a *Berlin elestét* játszották. Érdekes volt, hogy Negyedik Sztálin, aki a vászon mellé azt írta, hogy „A film a legerősebb agitációs eszköz a tömegek részére”, egyszer csak színesben lép be a Kreml kertjébe, s amikor a kitüntetett vasolvasztár meglátja, zavarában és hódolatában behátrál a gruppbá. Negyedik Sztálin hamiskásan mosolygott, s mondta, hogy jöjjön csak ki Fjodor Tyimofejevics. De borzalom nélkül ez a legerősebb agitációs eszköz sem tudott elmúlni, hiszen a hitleristák, sőt maga Hitler, amikor szorul már körülöttük a hurok Berlinben, elárasztotta a földalatti villamos

vasút alagútját, amit óvóhelynek használtak, s jött a víz, az emberek sikoltoztak, a víz egyre emelkedett, egy fiúcska kétségbeesetten úszott egyik faltól a másikig, és végül megfulladt mindenki. S ezt a legborzalmasabbat, amit Tibor csak el tudott képzelni: megfulladni egy föld alatti lyukban, nem tudta feloldani benne a győzelem, a földre lehajigált német zászlók, s végül a repülőgép-berregés, magának a gépnek az ezüstös feltűnése az égen, amiből maga Negyedik Sztálin lépett ki porcelánfehér egyenruhában a romba döntött Berlinben, s fogadta a tábornokok győzelmi jelentéseit.

Aztán egy nagyon hideg februári délutánon Tibornak kedve támadt, hogy benézzen annak az asztalosműhelynek az ablakán, ami az Izabella utca sarkán van. Ott akart állni a csikorgó kolozsvári hidegben – döglött verebek feküdtek az utcán –, s nézni az asztalosműhelyt, melynek minden zuga, hajlata, fénye meleget árasztott. A mennyezetről gyenge sárga fényű körte lógott fekete zsinóron, s a gyalupad fölött még egy lámpa világolt. A falhoz vajszerű, sárgászörös, barnával érezett deszkák voltak támasztva, s a fűrészpor és gyaluforgács szinte mindenütt bokáig ért. Az asztalok, székek alatt felpúposodott, mintha szél fútt volna oda. A sarokban mennyezetig érő, zöld Daniell kályha, fiókjában csuprok, lábasok. A kályha mellett, serpenyőben nyílt tűz is égett, a tűzön fazék, a fazékban lomhán rotyogott valami. A gyalulás alig hallatszott, a fűrészelés zaja mintha bársonyfüggönyön át hatolt volna el a jéghideg utcára, ahol Tibor állt az ablaknál, s ha arra jött valaki, elbámult a Kőváry-ház felé. A mennyezetre erősített hevederekben hosszú lécek, vékony deszkaszálak feküdtek. A gyalupadot forgács és rengeteg szerszám borított-

ta. Tibor ismerte a vésőt, a reszelőt, a gyalut, a gyaluvasat, a fűrészket, amiből kettő-három a falon is lógott, kam-póra akasztva, de voltak ott rejtélyes pengék, meghajlítva, s két nyelvű volt, rövid nyelvű bárd, amilyen a hentese-ké, és mégsem olyan, széles ceruza, amelyet Tibor még sohasem látott, s egy furdancs, amit úgyszintén nem látott, de egyből tudta, hogy mire való, s egy hosszúkás dobozban, amire egy kutyát festett valaki, felfedezte a fűrókat is.

Nagyon sokáig bámult befelé a meleg műhelybe. Homlokát néha az üvegnek támasztotta, s szerette volna, ha ott benn, abban a jól fűtött, barátságos helyiségben élhetné le az életét. Bent dolgoztak, de ha észre is vették, nem törődtek vele. A benti melegség olyan átható volt, hogy Tibor egy időre megfeledkezett a kinti hidegről is. Aztán mégis a hideg volt az erősebb. És akkor olyasmi történt vele, ami addigi élete során még soha. Nem úgy látta magát kívülről, mint rendszeren: valamilyen lehetetlen helyzetben, fellógatva géptermekekben, csattogó acélszerszámok fölött, vagy mint drótkötéltáncos meztelen torzképet. Nem úgy látta magát, ahogyan sokszor álmában, vagyis hogy ott van a Főtéren, ruhátlanul, és – álmában legalábbis – száraz kétségbeesés markol belé. Hogy aztán, ébren, utcán járva vagy autóbuszban döcögve, tulajdonképpen bármikor elképzelje magát, amint valóban ruhátlanul válik ott, ahol éppen van. És ez most nem rossz, forróság önti el a gondolatra, arcokat lát, melyek pirulva elfordulnak, de egy arc – a vonásait képtelen kivenni – merőn nézi, s ettől ő gyönyörű állapotba kerül, alig várja, hogy magára maradjon valahol.

Most azonban nem ilyen képzeletbeli jelenetekben látta. Hanem először

abban a helyzetben, amelyben éppen volt. Mint látó és megfigyelő föllendült a szemközti földszintes ház kerítésére, onnan a háztetőre, s a kémény mellől nézte a hidegtől meggörnyedő, szinte már egész testében reszelt alakot, az asztalosműhely kivetülő villanyfényében. Látta, holott abból a távolságból nem láthatta, hogy felső ajkára jég rakódik le kéményfüstként áradó leheletétől, orra váladéka jégcsapként lóg, fogai hangosan verődnek össze, koccanó jégzilánkok. Látta, hogy a görnyedt alak tesz egy pár lépést, csapkod a karjával, s tudta, hogy neki szólnia kellene: menjen már, megfagy, de ő nem szólt.

– Na gyere! – mondta a jegyszédőnő, és előrement.

Hátra sem nézett, úgy tolatott a hóban.

Már harmadik napja havazott megállás nélkül, amikor Tibor találkozott vele. A Bolyai-háznál rostokolt, próbálta elhíttetni magát, hogy nem Etelkát akarja látni, s a jegyszédőnő úgy fordult ki Felmérinek, a bórdíszművesnek a boltjából, mint szűk részen átpréselt gumilabda. Elhatolt a kirakatig, ahol diáksapkák, vasutas sapkák, tisztai tökfedők voltak kitéve, s meglátta őt. Megállt, s úgy mérte végig, mint aki már rég készül erre a találkozássra, s egészen biztos akar lenni benne, hogy ez az, és nem más. Ajka eltorzult, Tibor még sohasem látott ilyen mosolyt, már ha a jegyszédőnő mosolyogni akart. A kirakat fényében látni lehetett, hogy lila kalapot visel, rajta széles bársonyszalag, ami féloldalt a válláig ér.

Követte, ment utána a hóban, át a Főtéren. A nő úgy tolta félre a térdén fölül érő havat, mint az a hóeke, amelyet a 8-as autóbuszra szereltek sebtiben, s a busz szörnyű hörgések és köhögések közepette próbált ös-

vényt seperni a hóban fuldokló utcákon. A jegyszedőnő bakancsot viselt, a lábán szürke stucni, a stucniban barna patentharisnyás láb. Hosszú télikabátja a szűz havat seperte. A Fröhlich-sikátor már napok óta járhatatlan, úgyhogy a jegyszedőnő a Jókai utca felé tolat, itt a Rhédey-palota mentén elhányták a havat, el lehet vergődni a Kötő utcáig, azon át a Kismester utcába.

Tibornak szakadatlanul az az érzése, hogy egyszer csak elakadnak, mint abban a pengős regényben a behavazott expressz. A jegyszedőnő csak a vaskapuban néz vissza. Tudomásul veszi, hogy ő ott van. Úgy liheg az erőfeszítéstől, hogy orrán, száján dől a gőz. A szeme is párállik, mint a tűzgolyó, amivé Őz varázsló változik, amikor a Gyáva Oroszlánt fogadja. A templomudvaron a havat magas buckákba hányták, a rakások közt zezzugos ösvény, játékos útvesztő vezet hátra, ahol a jegyszedőnő eltűnt, amikor Tibor először követte hazáig. Szinte nyomát veszi, de ez a labirintus kicsi, a Bornemisza-ház kerengőjéről kényelmesen át lehet tekinteni, s Tibor onnan látja magát, amint lemaradva, félve, eliszkolásra készen követi a természetes nőt. Tán nem is akkora, mint egy hóember feketében, csak aláöltözött a télikabátjának, a bocskora is otromba, s a lila kalapot széles, lapos tányérrá nyomta össze a ráhulló hó.

A földszintes ház ajtaja nyitva marad, odabent lámpa gyullad, fényében sziporkázik a frissen hullt hó. Faág ropog s hófoslány hullik nesztelenül a nyitott ajtó elé. Tibor közelebb megy, onnan már belátni a lakásba, de nem lehet kivenni semmit. Az ablakon rongyos lepedő fityeg, a keret sarkába csípve.

– Gyere be, kihütöd a házat!

Tibor belép, elhalad a jegyszedőnő mellett, s az ajtó becsukódik mögötte. Kulcs is fordul a zárban. A vas-kályhában gáz ég. Tibor megbámulja, még olyan kevés helyre vezették be a gázt Kolozsváron, hogy mindig mindenki megbámulja a gázrózsát, amiből mint kék kehely tör fel a gázláng. A kehely peremén sárga tűzfoslányok lebegnek, elszállnak.

– Vetkőzz le!

A hatalmas szobának nincsenek körvonalai. A bútorok is bizonytalan halmok. Mindent rongy borít. Ami ágy is lehetne, s ott húzódik a hátsó falnál, az ablaktól távolabb, szürkésbarna rongyfolyammal olvad egybe a padlóval, s kúszik fel a falra. Az ott talán szék, a hátán kabát, a lapján egymásra hurkásan vetülő szoknyák vagy harisnyák vagy ágynemű. Az asztal egyik felén edények, a másikon matracok. A kék huzatból fehér szörgörcsök feszelenek ki. Cserépkályha is áll a sarokban, előtte kicsi szék, a széken valami prém. Vásott, vöröses. Róka? A kályha-ajtó előtt látni a deszkapadlót. A deszkaszálak közt kisujjni rések, a deszkákon árkot mélyített az idő. Körben a kályhalyuk előtt kerek égésnyomok, kipattanó szikrák abból az időből, amikor a kályhát még fával etették. A gázláng sziszegő-dübörgő hangot ad, a dübörgés messziről hallatszik, mint egy vonat, ami jön, de nem közeledik.

– Vetkőzz le!

A szagok lassan szorítják ki az orrból a kinti hideg szagtalanságát. Dögszag, és mégsem egészen olyan, mint Kardosfalvánál, a Nadas völgyében, a pataktól jó messzire ásott döglyuk. Édeskés és csábító, egyszersmind lenyúl a torkon, marokra fogja a gyomrot s rángatja, mintha fel akarná tépni. Tibor leveti a télikabátját, nézi, hová akaszthatná fel, áll is az ajtó mellett egy hatkarú vasfogas, de kampóin

nincs már egy akasztónyi hely sem. Áll tétován, abban a köldöktől nyakig gombolható szvetterben van, amit az anyja kötött szürke és kék fonálból. Leteszi a kabátot egy székhátára, a székhátára, zavartan felállítja, de a székhátára már nem marad meg négy lábán, akkor sem, amikor a reá hányt ruhaneműről leveszi a saját kabátját. Elejti, mintha nem télikabát volna, hanem egy papírzacskó, amiből kiette a kakast. A kabát tüstént beleolvad a szoba rongyaiba.

Közelebb az ágyhoz, mintha egy másik dimenzióba kerülne át. Rothadó parfümillat. Rothadás és parfüm illata! Már elhatározta, hogy elmegy innen, de csak ácsorog, a jegyszedőnő nem törődik vele, a vaskályhánál tesz-vesz, most kosztümkabátban van, kotyvaszt valamit. De nem! Nyeles tükröt tart a kezében, abban nézi magát, kontyba felcsavart haját igazgatja, emelgeti, mint utcaseprő az óriási lógombócot. Szarszag van! Nem az ágyból jön. Tibor mintha látná a bűz útját, a bűzvonalat, amint a deszkapadló réseiben lappangva eléri az asztal lábát, felcsavarodik rajta, mint vastag kígyó, s farkára támaszkodva körbekacsaringózik a szobán. Tibor iszonyúan szeretne kint lenni, de képtelen egyetlen mozdulatot is tenni.

Az nem a kívánt mozdulat, ami közelebb viszi a szekrényhez. Ajtaja nyitva, ruhák lógnak benne, lógnak ki belőle. A ruhásszekrény és a fal közt fekete sut. Fülel fáskosárban púposodik ott valami. Mint feldarabolt holttest, amiről a *Vészjel a sírból*-ban olvasott. Vagy nem ott? A hullát ott a Temzéből halásszák ki s élesztik újjá. De hiszen, most is mintha víz alatt volna. Kint vakító hóhullás a kolozsvári estben, itt félhomályos, víz alatti világ. Zöld nyálka, karvastag piócák, áramlás szerint hullámzó vizesdrótok.

A mézes rothadás szaga a kosárból árad. Belenez. Szennyes. A vöröses szar rákérgesedett a ruhára. Néhol olyan, mintha bádogból hajtogatták volna, abból a pirosra festett, néhol rozsdásodó bádogból, ami az Óvár házait fedi. Mosásszürke kombiné, rajta törlésfoltok. Vér, de lehet szar is. Véres szar. Hiába lép gyorsan odébb, a látványt már felitatta a szemé, beleevődött a fejébe. A jegyszedőnő megfordul, rámosolyog. Először látja kétségkívül mosolyra húzódni a rúzsos ajkakat. A foga fehérebb, mint gondolta. Sohasem gondolta, és mégis. Mintha nem az ajkát pirosította, hanem a fogát fehéřítette volna a nyeles kezítükörben.

– Űlj le!

Valami sisteregni kezd a plattenen, a jegyszedőnő odafordul. Tibor visszalép, mintha tényleg le akarna űlni. Egy vonalba kerül a fáskosárral. Nem érti, miért nyúl bele, emeli meg a szennyes ruhadarabot, aztán egy másikat és még egyet. Ez nem létezik, ilyen undorítót még nem látott. Visszaejti, s kihúz egyet a csomó alól. Rózsaszínű. Mint az Évée volt. Gyorsan begyűri a zsebébe, elindul az ajtó felé. Útközben felkapja a kabátját, a sál kílóg a kabátujjból, belebotlik.

– Hová mész?

– El akarok menni.

Nevetés. Mint az énekesnő a *Szibériai balladában*. A táncosnő a *Volga, Volgában!* A jegyszedőnő elveszi tőle a kabátot, gombolni kezd rajta a szvettert, amit az anyja kötött két szálból, kékből és szürkéből. Bal oldalra, a szíve magasságában kivarra a neve kezdőbetűit. A jegyszedőnő keze lecsúszik, a hasánál motoszkál. Tibor összecsukódik, mint a bicska, s az asztal felé hátrál.

A nevetés most *A hideg szívből* jön, Hollandus Mihály nevet úgy, ami-

kor Munk Péter után dobja a lándzsáját, s a farúd kígyóvá változik Péter kezében. Tibor felnéz, jönnie kell a sasnak, hogy kiragadja a kígyót. Fent, a plafonon poros porcelánburában poros villanykörte ég.

– Gyere csak, ne félj!

A jegyszedő nő meglöki, ő hátralep, belebotlik az ágy lábába s leül. A nő lovaglóülésben rajta. Szúros szvetter csiklandozza az arcát. A jegyszedő nő meghasadó öléből sohasem érzett szag hömpölyög. Minden ragad, a levegő ragad, a kezek ragadnak. Melleg nedvesség szivárog a nadrágjába, mintha bepisílt volna. Egy kicsit. Tiszázhatatlan.

A jegyszedő nő vadul löki hátra, s hörög. Lehet, hogy nevet. Lehengeredik róla, a szekrényhez siet, járása hempergés, ömlés, lüktetés. A szekrény mellett a fáskosár, benne leírhatatlan szenny. Húgyszag, ez az!

Az ágyon, a rongyok és ruhahalmok miatt nem lehet vízszintesen feküdni. Mi volna, ha most belépne Etelka? Nyílna az ajtó, mint akkor, amikor először látta, a tálcán halkán csilingelne a teáscsésze, fénylene a cukortartó. A cukrot már nem adják jegyre! Nemrég még nagy színes lapokat osztottak, kéket, narancssárgát, világossárgát, s ezeket akkorácska darabokra kellett vágni, amekkora egy rendes bélyeg fele, az volt a húsjegy. A cukorjegy talán sárga volt. Hát így és ilyen hamar merülnek feledésbe a dolgok? És volt valami szavazás is, mikor ő kislány volt. Szavazz a Napra! Minden gyerek kis röpcédulákat gyűjtött, amire rá volt nyomtatva a Nap, amire szavazni kell!

Visszaerölteti magát Etelka belépéséhez. A lány a kályha felől érkezik, elhalad a fáskosár mellett, belőle is ilyen szaros vér jön? Mint az ujjak közül kiszirmosodó, marokra fogott,

összeszorított agyag? Az agyagot az állomás mögötti dombokból, a Brétfű alól gyűjtötték, olajat csepegtettek hozzá, s vízzel összegyúrták. Finoman fénylett, s úgy hajlott, mint a szar.

Valami gyanús öröm járja át attól, hogy Etelka látja, amint fekszik feltámasztott háttal, ahogy a jegyszedő nő odalökte. A szekrényajtó eltakarja, csak a vödörből mosdótálba öntött víz zúdulása hallatszik. Loccsanások. Etelka közeledik a tálcával, egyenként teszi le a csészéket az asztalra. A matracok mellett épp csak annyi hely marad, hogy ne billenjenek. Tibor behunytja a szemét, hogy tisztábban lássa a lány vízmosta szemét, van benne valami esőutániság, szürke víz, szürke táj. Messze, mélyen bele lehet látni a szembe, elöl füzes, ázó kalangyák, a kép mélyén torony vagy óriási hombár. Nagy háromszög, mint a Farkas utcai templom tornya. Nincs is tornya, csak ez a háromszöge. A Farkas utcában volna jó sétálni Etelkával, amikor virágzanak a hársak, a csend szédítő. Jövet a Házsongárdi temetőből, ahol egy fekete márvány sírkő mögött az ajkát megcsiklandozza az a pár kósza hajpihe az Etelka nyakán. A lány észre sem vette, hogy leheletével megérintette, hogy is, hisz visszafojtotta a lélegzetét. Az egész olyan gyönyörű, hogy Tibor marasztalná Etelkát, mindig az volt a jó, amit elképzelt, amit képes volt elképzelni. Etelka mással markolásztatja a kezét, reggel nyögve kuporog a vécén, ő is, ő is, ő is! Na végre, könny csordul a szürke szemből, de még mindig nem néz rá. Nincs Etelkának olyan szeme, ami találkozni tudna az övével? Nem tudja elképzelni. Próbálja büntetni érte, mint Fülöpék a kémianárnót. Amint kiállították szégyenszemre a katedrara, a kémianárnónek lassan lecsúszott a szoknyája a földre, megindult

a bugyija is, nem volt benne gumi, s neki nem volt szabad megfognia és visszahúznia, mint meg-megteszi az osztály előtt, azt sem tudva, mit tesz. A köpenyén keresztül markolja meg, s vonaglik vissza belé. Vajon Fülöpöt és a többieket is olyan gyönyörű érzés fogja el, mint őt, hogy bele kell görnyedni, s utána olyan mindegy minden?

Hogyan is akarná így büntetni Etelkát?! Hol van Etelkának a teste? Van vízmosta szeme, van keze, amit mással fogdostat, vannak hajpihék a nyakán és a füle mellett, amiket jó volna megérinteni a Házsongárdi temetőben, egy fekete márvány sírkő mögött. De hát az élet, az életben ő sohasem volt és sohasem lesz a temetőben, ahol azért olyan borzasztó. Tibor látja a rettentő csontmezőt, ami ott van, alig egy-két méterre a talpa alatt. Vajon ha az ő koponyája is ott volna a fű között vagy mélyebben, s kileszhetne? Egyszer egyedül megpróbálta a halottak mélyéből látni a temetőt. Lefeküdt, fejét egy kis mélyedésbe hajtotta, szemben, egy fűcsomón soklábú rovar iparkodott valamerre. A rémület és az iszony vágtaiban vitte a temető kapujáig, ahol meghallotta a sírkőfaragók kopácsolását, s attól megnyugodott.

A jegyszédőnő fehér kombinében jön elő a szekrényajtó mögül. A szennyes rongyszagba mosószappan szaga vegyül. A test reá roskad, s ő az asszony oldala mellett látja Etelkát, a csészéket szedi össze, mintha ő ott sem volna, nem az ő ruháját rángatnák le fújtatva. Amint a jegyszédőnő levetkőzteti, teljesen úgy érzi magát, mint amikor meztelenül lógott a daru horgán, fél lábánál fogva, teste szertesztét. Csak egy különbség van, s az talán jó is volna, ha nem öklendezne valamitől, ami kikíváncozik

belőle. A mosószappan szaga, a padlás szaga, ahová segített kitergetni anyjának a ruhát, a jegyszédőnőnek szakasztott olyan a szaga, mint a lepedőnek, a kispárnahéjnak s annak a vatelinnal töltött, flanel rongydarabnak, amiből húsz darab is sorakozott a szárítókötélen, s az anyja nem mondta meg, hogy mire való, ő pedig sehol máshol nem találkozott olyannal, csak a padláson. Baljós vörösesbarna színet nem vette ki a mosás.

Az egyetlen különbséget, ami csigán lelógatott és mostani teste közt van, a jegyszédőnő megmarkolja és rángatni kezdi. Az történik vele, ami megtörtént már éjjel, az ágyban, délután a fáskamrában vagy éppen a padláson. De a kamrában vagy a pincében, petróleumlámpa-fényben gyönyörű volt minden, olyan közel volt a rózsaszínű selyembugyi az Éva fehér combjai között, hogy tisztán látta, amint a selyem felpúposodik s elcsavarodik a combok közt, s a bugyigumba szedett szára apró fodrokat vet, olyat, mint a rózsaszínű szegfű.

– Mi van, na!

A jegyszédőnő úgy gyúrja, markolással a hasa alját, mint a pár csepp olajjal megsíkosított agyagot.

Tibor semmit sem érez, aztán mégis. Félrelőki a jegyszédőnőt, s még épphogy eléri a szekrényajtó mögött, vasállványon ásító mosdótálat. Hányhatnékja van, de nem jön föl belőle semmi. Tátog, nem kap levegőt, aztán valami epekeserű előjön mégis. Etelka ott áll mellette, tálcával a kezében, a tálcán csilingelnek a teáscsészek.

A jegyszédőnő ráveti magát. Büntudatot érez vele szemben, hogy túri a rángatást, fülét nem dugja be viasszal, hogy ne hallja a jegyszédőnő szitkait. A nő a hasa alatt markolja meg, s úgy rángatja, mint farkon

ragadott pincsit. S ő szűköl is kutya-módra, a rángatás fáj. Hogy szidják, azt tudja, csak a szavakat nem érti. Olyasmit csinált vagy épp ellenkezőleg, olyasmit nem tett meg, ami szitkokat, káromlást vált ki ebből a hőmpölygő húsból, amivé a jegyszedőnő változott. Amit meg kellett volna tenni, azt ő pontosan tudja, még ha soha senkivel nem tette eddig. De hogy ő belemártsa magát ebbe a bűzlő húshalomba, ebbe a szart, gennyet, húgyot levedző testbe, az nem lehetséges. Képzelné helyette valaki mást vagy valami mást, de hogyan képzelné ide a szép kémiatanárnőt, akit a fiúk minden kedden és pénteken, a kémiaórák és a tanítás után meg-reguláznak, s hogyan képzelné el Éva fehér combját, amint egy pillanat-

ra belát a szoknyája alá, hogy aztán leguruljon a füves domboldalon. Csak Etelka, ő nézze csak, s fogja közben az Endi kezét! Nézze csak, essen ki a szeme, az a vízmosott!

A jegyszedőnő függetlenedik tőle. Átkulcsolja a derekát a combjával, s összeszorítja. Fáj, de nem próbál szabadulni. A jegyszedőnő erősebb, mint az a motor, amelybe a láncos daru beleejtette, hogy a dugattyúk mócsingokká zúzzák. A jegyszedőnő nyög, ő végül felordít fájdalmában, aztán érzi, hogy rázzák. A jegyszedőnő rázkódik, s rázza őt is a derekára kulcsolódó lábával. Hörgés, sok-sok hörgés, ő jajgat fájdalmában, a jegyszedőnő végül sokáig üvölt, közben nem vesz lélegzetet, s rángatózva, mint bottal megpiszkált hernyó, leválik róla.

